

ACC. N:R M. 13814:1-6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Småland*

Upptecknare: *Ingeborg Johansson, Markaryd*

Härad: *Lunnerbo*

Berättare: *" " "*

Socken: *Markaryd*

Berättarens yrke: *husföreståndare*

Uppteckningsår: *1956*

Född år *1898* i *Skinnerud* *(bosatt i Skinnerud
f.o.m. 1905, därifrån
Markaryd)*

Slaktteknik. s. 1-6.

LNF 104.

17/1-56

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 104

1.

Slaktteknik

Sedan ett tiotal år tillbaka kan man inte säga att slakt, vare sig av svin eller andra djurslag var någon oönskad verksamhet vid gården.

Det faller sig så naturligt, att skinka grisen eller kalven till slaktriet i Slalmadal och därmed är allt bevarat undan slöhet. Så var det inte förr. Två-tre gånger om året hade man slaktaren och hans handslangare på gården, för att hjälpas åt med denna svårare tid så oanständiga bysslar. För att få en renyfaktning om slaktmetoden, i bygden i äldre tid, behöver man inte gå så långt tillbaka i tiden som i farfars ungdom, alltså i mitten av 1800-talet, då man tog in grisen i köket och hela ceremonien försiggick där, utan jag skall i stället koncentrera mig till min egen barndom, i början av 1900-talet, ty om än en del förändrade begrepp, så den tiden varo bortlagda, var dock slaktmetoden då, långt ifrån att likna vid våra dagars. Konceptuellt kan vi väl tala om yrkesslaktare,

utan i stället kalla dem för hemmaslaktare, ty i regel hade man lärt sig själ, och praktiskt räknades ej, ty visade sig på juld kunde denne hemmaslaktare få besöka mer än ett ställe, om dagen. På den tiden, hade vi en slaktare i bygden som rätt och slätt kallades Sven Johan och ingen skulle kunna förmått honom att se upp, för blodavtagningen bedöva en gris. Varför då detta huktliga djurplägeri? Säkertligen av mer än en orsak! Ened den man var konservativ, och ville icke ändra på den inrotade seden, gjorde visserligen rätt, men djupa och låga själva orsaken till metodens bibehållande därefter, att man önskade att blodavtagningen skedde på ett mera effektivt sätt, om djuret icke förest var bedövat.

Eftersom denna metod i fråga om slakt, var så vanlig länkte ingen på att något annat sätt skulle kunna komma i fråga. Sven Johan var icke nervös, då han i gryningen en decembermorgon kom med sina redskap och skulle som man sade: "Ta julagriserna."

Ned vreet, (en halv meter långt trästycke med rep i ena ändan) i handen, gick slaktaren in i kätten, lockade grisen till sig, och lade en smärja om trycket, och fick ett fast grepp, som det gällde att hålla rätt. Ett grisen skrek och väsnades var bara som det skulle menade man.

Ute på gården stod Lund Grete (en kvinna som under många år var den självskrivna hjälpen då det var slakt i hemmet) med byllan redo att taga emot blodet. Slaktars Ben Johan om han glömde att skrapa bort borsten på halsen, innan han stack, då fick han med Grete att göra och då skräddade hon inke orden.

Utan den minsta bedövning, lyftes grisen upp på slaktarben, (en halv meter hög bänk som fanns i varje gård) och innan grisen låg fullkomligt stilla, vilhel ibland kunde taga minuter, var där ingenting för slaktaren att göra. Han gjorde sig emellertid god tid och hände
3 möga efter med handen, innan han med en gammal

så kallad täljkniv, gjorde ett kalastick, och med den vana han behärskade, kan ingen erindra sig att det nänsin misslyckades då det var Svren Johan som höll i kniven. Men denne blev ju efter hand för gammal, och nya byslaktare trädde till, och med dem också nya ideer. År 1910-1915 hade man kommit så lång i slaktteknik, att det i allmänhet ansågs för grovt djurplägeri, att inte först bedöva djuret, före blodavläppningen. Med en klubba av trä, fick djuret en smäll i pannan, att det åtminstone i de flesta fallen svimmade av. Men även till detta fördrades en van hand, och i något fall vet man bestämt, att slaget missade, och djuret sprang sin väg.

Den som inte höll sig med träklubba, kunde vid bedövning av djur med stor fördel också använda oxhammaren och detta senare ansågs i allmänhet mera effektivt. Alla slags djur, bedövades vid denna tid på samma sätt. Hade det inte varit så en vis

pålysning för detta slaktsätt, med bedövning av djuret, före blodavtagningen, hade man säkerligen behållit den gamla metoden, ty den allmänna meningen var, att slaktprodukterna enligt den gamla metoden voro betydligt bättre.

Stanske del lag någon sanning i detta påstående. Man hör så ofta i våra dagar: varför var alltid fläsket bättre för än vad det är nu? Stanske de gamla hade rätt, då de sade att man slog ihjäl djuret, och blodet blev aldrig helt avtagat.

Besikten med bedövning var naturligtvis uteslutande för att djuret skulle slippa plågas, mer än nödvändigt, men givetvis kunde man också utesluta åtminstone en med hjälpare. Minst två karlar, utom slaktaren, beräknades då ett större djur skulle slaktas, enligt den gamla metoden.

5. Lagen här i bygden känner till någon slaktmetod med nackstich, utom då det är frågan om att

slakta gäss. Dessa djur stikas i nacken, men numera
icke utan föregående bedövning, med ett slag på huvudet.
Har denna metod användts i frågan om slakt av
andra djur, så måste den i så fall vara mycket
gammal. Ty ingen av beboare i denna bygd kan
erindras sig hava hört något dylikt.

Viss är det sällsynt med större slakt hemma vid
gården i vår tid. Ty landsbygdens folk har genom
det nya kullvägagångssättet mer och mer börjat inse,
att de besvär och kostnader, som äro förknippade
med hemmaslakt, skulle i vår tid ingalunda betala
sig. På samma gång som det är bekänt, har vi
också nyslaktade produkter märkelt vi önskar, och
i stort sett äro vi alla tackfulla för att såväl
hemmaslakt som slaktteknik i äldre tid endast
är att finna på minnens blad.